

Ceturtdiena, 2009. gada 8. oktobra

Pasaules ekonomikas krīzes ietekme uz jaunattīstības valstīm

P7_TA(2009)0029

Eiropas Parlamenta 2009. gada 8. oktobra rezolūcija par pasaules finanšu un ekonomikas krīzes ietekmi uz jaunattīstības valstīm un attīstības sadarbību

(2010/C 230 E/02)

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā 2009. gada 2. aprīlī Londonā notikušo G20 grupas valstu augstākā līmeņa sanākumi un tajā pieņemto paziņojumu par vispārējo atveseļošanas un reformu plānu,
- ņemot vērā ANO 2000. gada 8. septembra Tūkstošgades deklarāciju, kurā noteikti tūkstošgades attīstības mērķi (TAM) kā starptautiskās sabiedrības kopīgi izstrādāti kritēriji, tostarp nabadzības un bada izskaušanai,
- ņemot vērā Pasaules Bankas un Starptautiskā valūtas fonda (SVF) 2009. gada aprīļa publikāciju “2009. gada globālās uzraudzības ziņojums — ārkārtas stāvoklis attīstības jomā”,
- ņemot vērā Pasaules Bankas 2009. gada jūnija publikāciju “Pasaules attīstības finansēšana — plānojot pasaules ekonomikas atveseļošanu 2009”,
- ņemot vērā ANO konferenci par pasaules finanšu un ekonomikas krīzi un tās ietekmi uz attīstību, kā arī šīs konferences rezultātu apstiprināšanu ANO Ģenerālajā asamblejā (2009. gada 9. jūlija Rezolūcija 63/303),
- ņemot vērā Komisijas 2009. gada 8. aprīļa paziņojumu “Atbalsts jaunattīstības valstīm krīzes pārvarēšanas jomā” (COM(2009)0160),
- ņemot vērā 2009. gada 18. un 19. maija Vispārējo lietu un ārējo attiecību padomes secinājumus par palīdzību jaunattīstības valstīm krīzes pārvarēšanā,
- ņemot vērā 2006. gada 14. marta rezolūciju par Starptautiskā Valūtas fonda stratēģijas pārskatīšanu ⁽¹⁾,
- ņemot vērā profesora *Ngairé Woods* pētījumu par starptautisko reakciju uz pasaules mēroga krīzi un starptautiskās finanšu un palīdzības sistēmas reformu ⁽²⁾,
- ņemot vērā 2009. gada 28. un 29. maijā Parīzē notikušo konferenci par novatoriskiem finansēšanas veidiem un starptautisko konferenci par attīstības finansēšanu, kas no 2008. gada 28. novembrim līdz 2. decembrim notika Dohā,
- ņemot vērā 2009. gada 17. marta ziņojumu “Krīzes ietekme uz Āfrikas valstu ekonomiku — attīstības nodrošināšana un nabadzības mazināšana”, ko sagatavoja krīzes uzraudzībai izveidotā Āfrikas valstu finanšu ministru un centrālo banku vadītāju komiteja,
- ņemot vērā 2009. gada 3. septembra jautājumu Komisijai par pasaules finanšu un ekonomikas krīzes ietekmi uz jaunattīstības valstīm un uz attīstības sadarbību (O-0088/2009 – B7-0209/2009),

⁽¹⁾ OV C 291 E, 30.11.2006., 118. lpp.

⁽²⁾ Pētījums veikts DG EXPO Politikas departamenta uzdevumā, drīzumā tas tiks publicēts.

Ceturtdiena, 2009. gada 8. oktobra

— ņemot vērā Reglamenta 115. panta 5. punktu un 110. panta 2. punktu,

1. uzsver, ka jaunattīstības valstis neizraisīja pasaules finanšu un ekonomikas krīzi, taču šī krīze tās ietekmē nesamērīgi smagi, jo minētajās valstīs strauji samazinās izaugsme un nodarbinātība, pasliktinās tirdzniecības un maksājumu bilance, strauji sarūk privātā neto kapitāla ieplūde un ārzemju tiešie ieguldījumi, samazinās iespējas piekļūt kredītiem un tirdzniecības finansējumam, sarūk naudas pārvedumi, notiek lielas un straujas maiņas kursa svārstības, būtiski samazinās rezervju apjoms, svarīgāko izejvielu cenas kļūst nestabilas un krītas, kā arī samazinās ienākumi no tūrisma;

2. atbalsta ANO ģenerālsēkretāra *Ban Ki-Moon* viedokli, ka pasaules finanšu krīze pastiprinājusi ārkārtas stāvokli attīstības jomā, jo tā mazina un dažos gadījumos pat iznīcina grūti panāktos sasniegumus nabadzīgākajām valstīm, bada un bērnu mirstības samazināšanā un pamatizglītības, dzimumu līdztiesības, tīra dzeramā ūdens piekļuves un atbilstošas higiēnas nodrošināšanā, tādējādi apdraudot TAM sasniegšanu, jo īpaši veselības jomā;

3. ar lielu satraukumu atzīmē, ka šī krīze, kas tik drīz seko iepriekšējai krīzei pārtikas un degvielas cenu jomā, jau prasa lielus cilvēku upurus un tai ir postoša ietekme uz vismazāk aizsargātajām un pašām nabadzīgākajām valstīm, jo paredzams, ka tikai 2009. gadā vien bezdarbnieku skaits palielināsies par 23 miljoniem, bet galējā nabadzībā dzīvojošo skaits — par teju 90 miljoniem, ir apdraudēta dzīvību glābjošu medikamentu izsniegšana 1,7 miljoniem ar HIV vīrusu inficēto, savukārt bērnu mirstības apjoms palielināsies par vidēji 200 000 līdz 400 000 gadījumiem gadā (laikā no 2009. gada līdz 2015. gadam, kas ir termiņš TAM sasniegšanai jaunattīstības valstīs);

4. vērš uzmanību uz daudzu jaunattīstības valstu secinājumu, ka krīze ietekmējusi pilnīgi visus attīstības finansējuma avotus un ka tās nespēs nosargāt ar lielām pūlēm gūtos panākumus ekonomikas attīstībā, ja netiks sniegta plaša ārējā palīdzība;

5. aicina ES rīkoties, lai novērstu ļaunprātības, kas saistītas ar t.s. nodokļu oāzēm, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nelegālu kapitāla aizplūšanu no jaunattīstības valstīm; tāpēc aicina panākt jaunu saistošu pasaules mēroga finanšu nolīgumu, atbilstoši kuram starptautiskajām uzņēmējdarbībām vajadzētu sniegt informāciju par katrā no valstīm gūto peļņu un samaksātajiem nodokļiem, tādējādi nodrošinot pārredzamību par samaksātajām summām katrā no jaunattīstības valstīm, kurā šīs uzņēmējdarbības darbojas;

6. atzīmē G20 grupas valstu atzinumu par tās kolektīvo atbildību krīzes sociālo seku mazināšanā, lai pēc iespējas nepieļautu ilgtermiņa kaitējumu pasaules mēroga potenciālam, šo valstu atkārtoti apstiprinātos agrākos palīdzības solījumus un solījumu piešķirt papildu resursus, tostarp USD 50 000 miljonus, lai atbalstītu sociālo aizsardzību, sekmētu tirdzniecību un nodrošinātu attīstību valstīs ar zemiem ienākumiem, kā arī būtisku krīzes atbalsta palielinājumu jaunattīstības valstīm un papildu resursu piešķiršanu sociālajai aizsardzībai nabadzīgākajās valstīs;

7. atzinīgi vērtē G8 grupas valstu vadītāju 2009. gada jūlija augstākā līmeņa sanāksmē (Akvilā, Itālijā) pieņemto lēmumu piešķirt USD 20 000 miljonus lauku attīstības un pārtikas nekaitīguma nodrošināšanai;

8. pauž bažas, ka solītie finanšu līdzekļi var nebūt pietiekami, tie var netikt piešķirti tieši visnabadzīgākajām valstīm un iedzīvotāju grupām un ka tos nevarēs izmantot pietiekami ātri un elastīgi, lai nodrošinātu jaunattīstības valstīm nepieciešamos uzlabojumus;

9. atbalsta G8 grupas valstu vadītāju aicinājumu 2010. gadā veikt TAM sasniegšanas politikas virzienu starptautisku pārskatīšanu;

10. atzīmē, ka SVF un citu starptautisko finanšu iestāžu rīcībā esošie līdzekļi palielinās; atzinīgi vērtē nesenās SVF reformas, tostarp nozīmīgākas lomas piešķiršanu jaunattīstības valstīm;

11. pauž nopietnas bažas par to, ka līdz 2009. gada jūlijam Eiropas valstīm bija piešķirti 82 %, bet Āfrikas valstīm — tikai 1,6 % no SVF jaunāko aizdevumu apjoma, kas apliecina, ka lielākā daļa resursu tiek atvēlēti jaunajām tirgus ekonomikas valstīm ar lieliem ienākumiem un valstīm ar vidējiem ienākumiem, kuras, visticamāk, spēs atmaksāt saņemtos aizdevumus; uzsver, ka attīstības procesa pārtraukšanai vidējā termiņā būs daudz smagākas un ilgstošākas sekas vismazāk attīstītajās valstīs, nevis attīstītajās valstīs, kuras krīze piemeklē tikai ierobežotu laika posmu;

Ceturtdiena, 2009. gada 8. oktobra

12. aicina no SVF zelta rezervju pārdošanas iegūtos papildu USD 6 000 miljonus steidzami izmantot nabadzīgāko valstu finansēšanai ar atvieglotiem un elastīgiem noteikumiem; ar lielām bažām piemin SVF aplēses, ka šī organizācija spēj nodrošināt vien aptuveni 2 % no valstu ar zemiem ienākumiem bruto ārējā finansējuma vajadzībām, kas apliecina nepieciešamību arī citām struktūrām un līdzekļu devējiem piešķirt papildu resursus un aizdevumus ar atvieglotiem noteikumiem;
13. pauž nožēlu, ka Pasaules Bankai nākas rīkoties vienatnē, izmantojot vienīgi tās rīcībā esošos resursus un struktūras, kaut gan efektīvai rīcībai krīzes sakarā vajadzētu būt saistītai ar jaunu un apjomīgu līdzekļu piešķiršanu, turklāt G20 grupas valstis ir devušas solījumu piešķirt līdzekļus sociālajai aizsardzībai nabadzīgākajās valstīs, tostarp gan ieguldot ilgtermiņa nodrošināšanā ar pārtiku, gan arī brīvprātīgi veicot divpusējas iemaksas Pasaules Bankas vismazākās aizsargātības sistēmā, tostarp infrastruktūras krīzes instrumentā un ātras sociālās reaģēšanas fondā;
14. uzskata, ka šobrīd svarīgākais būtu vienkārši atbalstīt tos politikas virzienus, ar kuriem samazina nabadzību, vienlaikus nodrošinot nodokļu maksātāju līdzekļu vislabāko atdevi un arvien respektējot ikviena jaunattīstības valstu iedzīvotāja cilvēka cieņu;
15. uzskata, ka godīga un savstarpēji izdevīga tirdzniecība ir starptautisko finanšu tirgu stabilitātes pamats; atzīmē, ka ES šajā ziņā jāsniedz savs ieguldījums, samazinot tirdzniecību kropļojošās subsīdijas un tirdzniecības barjeras, kas rada tik lielu kaitējumu jaunattīstības valstu ekonomikai;
16. atzīmē kaitējumu, ko ikvienas tautsaimniecības kapitāla struktūrai nodara intelektuālā darbaspēka emigrācija; turklāt norāda, ka tā ir nopietna un aktuāla problēma daudzos pasaules reģionos, no kuriem uz ārzemēm dodas vislabākie un gudrākie cilvēki — tieši tādi, kurus jaunattīstības valstis nevarētu atļauties zaudēt; tāpēc aicina veikt pasākumus, lai sekmētu cirkulāro migrāciju;
17. ar lielām bažām atzīmē, ka minēto apstākļu dēļ Pasaules Banka nespēj reaģēt uz stāvokli vairākās valstīs, kuras gan ir īpaši smagi cietušas no krīzes, taču neatbilst ne Starptautiskās Rekonstrukcijas un attīstības bankas un Starptautiskās attīstības asociācijas atbilstības kritērijiem, ne arī līdzekļu piešķiršanas modeļiem, atbilstoši kuriem jāapliecina aizņēmēja kredīspēja un labi rezultāti iepriekšējos gados; uzskata, ka šī neatbilstība attiecībā uz finansējumu atspoguļo pamatproblēmas Pasaules Bankas pārvaldībā, proti, uz palīdzību lūdzošo jaunattīstības dalībvalstu rēķina tiek samazināts iestādes risks un to valstu risks, kurām aizņemšanās nav nepieciešama;
18. uzsver, ka Bretonvudsas iestāžu nespēja pienācīgi reaģēt uz vajadzībām, kādas saistībā ar krīzes pārvarēšanu rodas valstīs ar zemiem ienākumiem, ir galvenokārt saistīta ar šo iestāžu pārvaldības novēlotajām reformām, kurām vajadzētu palielināt minēto iestāžu nozīmi, legitimitāti, efektivitāti un spēju izprast jaunattīstības valstu vajadzības un attiecīgi uz tām reaģēt; aicina steidzami veikt šādas reformas;
19. aicina ES un tās dalībvalstis kā nozīmīgus starptautiskās sabiedrības pārstāvjus uzņemties atbildību un rīkoties, lai steidzami īstenotu Bretonvudsas iestāžu reformas, savukārt līdz tam novērst lielos trūkumus, kādus krīzes risināšanā pieļāvušas G20 grupas valstis, SVF un Pasaules Banka, t.i. ātri sniegt nepieciešamo palīdzību jaunattīstības valstīm un nodrošināt, ka līdzekļi tiek piešķirti tām valstīm, kuru ieguldījumi TAM sasniegšanā tagad ir apdraudēti ārēju iemeslu dēļ, proti, sakarā ar finanšu krīzi, kuru šīs valstis nedz paredzēja, nedz var kontrolēt; šajā procesā ES un tās dalībvalstīm pastāvīgi vajadzētu ievērot visaugstākos atbildības un palīdzības efektivitātes standartus attiecībā uz publiskā finansējuma līdzekļu izmantošanu līdzekļu saņēmējās valstīs;
20. pauž nopietnas bažas par to, ka dažu ES dalībvalstu palīdzība 2008. gadā reālajā izteiksmē ir samazinājusies; aicina ES dalībvalstis steidzami līdz 2010. gadam izpildīt oficiālās attīstības palīdzības saistības, ņemot vērā to, ka vairākumu jaunattīstības valstu nopietni skārušas pasaules finanšu krīzes sekas;
21. atzinīgi vērtē ES plānus priekšlaicīgi piešķirt EUR 8 800 miljonus attīstības palīdzībai, budžeta atbalstam un lauksaimniecības finansējumam, lai varētu rīkoties nekavējoties, kā arī ierosinājumu piešķirt EUR 500 miljonus, lai atbalstītu sociālos izdevumus jaunattīstības valstīs, izmantojot *ad hoc* neaizsargātības FLEX mehānismu Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna (ĀKK) valstīs; rosina budžeta atbalstu galvenokārt izmantot palīdzībai veselības, pienācīgas kvalitātes nodarbinātības, izglītības, sociālo pakalpojumu un videi draudzīgas izaugsmes jomās, sniedzot budžeta atbalstu pa nozarēm; aicina ES un dalībvalstis

Ceturtdiena, 2009. gada 8. oktobra

izpildīt finanšu saistības, kas paredzētas ES darba kārtībā par rīcību attiecībā uz TAM; atzīst līdzdalības principu, uzsverot jaunattīstības valstu lomu politikas un stratēģijas virzienu un attīstības programmu noteikšanā, kā arī ES un tās partneru savstarpējo atbildību par attīstības mērķu sasniegšanu;

22. vērš uzmanību uz Parlamenta atkārtotajiem aicinājumiem iekļaut Eiropas Attīstības Fonda (EAF) Kopenas budžetā, lai būtu iespējams veikt demokrātisko kontroli pār tā izmantošanu;

23. tomēr pauž nožēlu, ka gandrīz visi izdevumi izriet no jau agrāk pieņemtajām saistībām (izņemot EUR 100 miljonus ES-Āfrikas infrastruktūras ieguldījumu fondam) un aicina piešķirt vairāk papildu līdzekļu; pauž bažas par to, kā Komisija gatavojas kompensēt finansējuma trūkumu nākamajos gados, ņemot vērā to, ka budžeta atbalsts šobrīd tiek sniegts priekšlaicīgi;

24. uzsver, ka oficiālās attīstības palīdzības apjomi ir nepietiekami, lai steidzami apmierinātu krīzes izraisītās un strauji pieaugušās jaunattīstības valstu vajadzības un aicina Komisiju un dalībvalstis ievērot starptautiskās saistības un turpināt sniegt ieguldījumu TAM sasniegšanā; aicina Komisiju steidzami ierosināt jaunus novatoriskus finansēšanas mehānismus;

25. uzver nepieciešamību nodrošināt lielāku saskaņu starp ES tirdzniecības, budžeta, klimata pārmaiņu un attīstības politikas virzieniem;

26. tāpēc iesaka izmantot ekonomisko partnerattiecību nolīgumus kā līdzekli attīstības vajadzību risināšanai, nodrošinot ĀKK valstīm tirdzniecības priekšrocības un sekmējot TAM sasniegšanu, un vienlaikus dodot ĀKK valstīm iespēju neattiecināt sarunas uz paaugstināta riska ražojumiem un nozarēm, piemēram, ieguldījumiem un pakalpojumiem;

27. ņemot to vērā, norāda, ka ekonomisko partnerattiecību nolīgumiem vajadzētu būt līdzeklim ĀKK valstu reģionālās integrācijas un ekonomikas sekmēšanai, ka ir jāievēro saistības attiecībā uz finansējumu;

28. uzsver, ka daudz aktīvāk un pārredzamāk vajadzētu iesaistīt Eiropas Investīciju banku, jo tā ir līderis jaunu finansēšanas mehānismu izstrādē;

29. aicina Komisiju uzņemties vadošo lomu ātri ieviešot šādus mehānismus, tostarp mikrokredītus un mezokredītus, lai jo īpaši nodrošinātu finansējuma pieejamību arī mazāk aizsargātām grupām, piemēram, sievietēm un zemniekiem;

30. aicina ES nodrošināt atbilstošu pasaules mēroga regulējošu pasākumu ieviešanu, lai nākotnē vairs nepieļautu finanšu krīžu atkārtošanos;

31. aicina dalībvalstis ievērot un pildīt oficiālās attīstības palīdzības saistības;

32. uzsver to, cik svarīga attīstības jomā ir politikas virzienu saskaņotība, jo īpaši tādās nozarēs kā ekonomika, tirdzniecība, vide un lauksaimniecība, lai tādējādi novērstu iespēju, ka pasaules finanšu un ekonomikas krīze vēl smagāk iespaido jaunattīstības valstis;

33. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt šo rezolūciju Padomei, Komisijai, dalībvalstīm, ANO organizācijām, SVF un Pasaules Bankai, ES dalībvalstu pilnvarotajiem SVF un Pasaules Bankā un G20 grupas valstīm.